

The Abraham Arbesfeld Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

Ata Yatzarta: Analyzing the Structure of the Musaf Amida for Shabbat Rosh Chodesh

Rabbi Elchanan Adler
כד' אדר תשע"ה • March 15, 2015

1 תלמוד בבלי מסכת ביצה דף יז עמוד א

תנו רבנן: יום טוב שחל להיות בשבת. בית שמאי אומרים: מתפלל שמנה [ואומר] של שבת בפני עצמה ושל יום טוב בפני עצמה. ובית הלל אומרים: מתפלל שבע, מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. רבי אומר: אף חותם בה מקדש השבת ישראל והזמנים. תני תנא קמיה דרבינא: מקדש ישראל והשבת והזמנים. אמר ליה: אטו שבת ישראל מקדשי ליה? והא שבת מקדשא וקיימא! אלא אימא: מקדש השבת ישראל והזמנים. אמר רב יוסף: הלכה כרבי, וכדתריץ רבינא.

תנו רבנן: שבת שחל להיות בראש חדש או בחולו של מועד, ערבית ושחרית ומנחה - מתפלל שבע ואומר מעין המאורע בעבודה, ואם לא אמר - מחזירין אותו. רבי אליעזר אומר: בהודאה. ובמוספין מתחיל בשל שבת, ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומרים: כל מקום שהזקק לשבע מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. אמר רב הונא: אין הלכה כאותו הזוג.

2 רש"י מסכת ביצה דף יז עמוד א

מתחיל בשל שבת - ברכה אחת לשניהם, ומתחיל להזכיר שבת תחילה ותתן לנו את יום המנוחה הזה ואת יום חג פלוני הזה. ומסיים - הברכה בשל שבת מקדש השבת, ותו לא. ואומר קדושת היום באמצע - ותתן לנו ה' אלהינו את יום המנוחה הזה ואת יום חג פלוני הזה. תני תנא קמיה דרבינא - במילתיה דרבי מקדש ישראל והשבת והזמנים.

אטו שבת ישראל מקדשי ליה - שקדמת קדושת ישראל לשל שבת, בשלמא זמנים - צריך להקדים קדושת ישראל לקדושתן, שעל ידי קדושת ישראל נתקדשו הם, ואילו לא נתקדשו ישראל - לא היו קובעים חדשים וקוראין מועדים בבית דין. אלא שבת מקדשא וקיימא - מששת ימי בראשית, ואינה תלויה בקביעות דראש חדש. מתפלל שבע - כשאר שבתות, כי היכי דבחול אין לו למועד ברכה קבועה בשלש תפלות הללו - אף בשבת אין צריך לקבוע לו ברכה לבית שמאי, ולא לכללו לבית הלל. מעין המאורע - ראש חדש או מועד. בעבודה - כגון יעלה ויבא בברכת עבודה.

בהודאה - כמו שאומר על הנסים בחנוכה ופורים. כל מקום שזקוק לשבע - ואפילו ערבית ושחרית ומנחה. אין הלכה כאותו הזוג - גרסינן, אלא כתנא קמא דאמר ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שבע ואומר מעין המאורע בעבודה, מיהו, לאו הלכתא כוותיה בהא דקאמר ובמוספין מתחיל כו', אלא בהא הלכתא כרבי דאמר: אף חותם בה מקדש השבת ישראל והזמנים או ראשי חדשים בראש חדש.

3 רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ב הלכה יא

שבת שחלה בחולו של מועד וכן ראש חדש שחל להיות בשבת מתפלל ערבית ושחרית ומנחה שבע ברכות כשאר השבתות ואומר יעלה ויבא בעבודה, במוסף מתחיל בברכה אמצעית בענין שבת ומשלים בענין שבת ואומר קדושת היום באמצע ברכה וחותם בה בראשי חדשים מקדש השבת וישראל וראשי חדשים, ובחולו של מועד חותם בה כמו שהוא חותם ביום טוב שחל להיות בשבת.

4 חידושי הריטב"א מסכת ביצה דף יז עמוד א

[ובמוספין מתחיל בשל שבת כו']. וכתב הריטב"א ז"ל וצריך שיאמר סמוך לחתימה מעין החתימה, וחוקי ראשי חדשים להם קבעת בא"י מקדש השבת וישראל וראשי חדשים, ואם לא אמרן חוזר לראש.

5 טור אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכה

ראש חודש שחל להיות בשבת ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שבע ואומר יעלה ויבא בעבודה ואינו מזכיר של שבת ביעלה ויבא שכבר הזכירו ברביעית ... מוסף של שבת ור"ח אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל ברביעית של שבת ושל ר"ח יחד אתה יצרת וכו' וחותם ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל וראשי חדשים:

6) שולחן ערוך אורח חיים סימן תכה סעיף ג

ר"ח שחל להיות בשבת, כולל במוסף בברכה רביעית שבת ור"ח וחותרם מקדש השבת וישראל וראשי חדשים.

7) משנה ברורה שם

מקדש השבת וכו' - ואם חתם בשל שבת לבד יצא בדיעבד

8) ערוך השולחן אורח חיים סימן תכה סעיף א

ר"ח שחל להיות בשבת ערבית שחרית ומנחה מתפלל שבע ואומר יעלה ויבא בעבודה והיינו בברכת רצה קודם ותחזינה ואינו מזכיר של שבת ביעלה ויבא שהרי כבר הזכיר של שבת בברכה רביעית [טור] וגם בערבית של שבת אם שכח לומר יעלה ויבא אין מחזירין אותו ואף על פי שתפלת ערבית בשבת חובה כדי לקדש השבת ולא דמי לערבית של חול שהיא רשות מ"מ כיון שאין מקדשין החדש בלילה וזהו הטעם שאין מחזירין אותו כמ"ש בסי' תכ"ב א"כ לא שנא חול ולא שנא שבת ובמוסף אומרים אתה יצרת ומזכירין שניהם של שבת ושל ר"ח ומסיימין במקדש השבת וישראל וראשי חדשים דשבת קדישא וקיימא אבל ר"ח ומועדים בישראל תלי כמ"ש בסי' תי"ז ואם לא סיים רק במקדש השבת בלבד או בר"ח בלבד נ"ל דלא יצא וצריך לחזור וראיתי מי שכתב דיצא [א"ר בשם כנה"ג] ולא ידעתי טעם לזה הרי העיקר היא החתימה [והמג"א בסי' תפ"ז נשאר בצ"ע ולענ"ד אין ספק בזה ודו"ק]:

9) שלטי הגבורים על המרדכי מסכת שבת פ"ב סימן ע"ג אות ג'

יש שואלין למה מניחין בשבת ברכה אמצעית של שבת ואומרים של יו"ט שהיא אתה בחרתנו וכוללין בה של שבת וכן במוסף שבת ור"ח מניחין תכנת ואומרים אתה יצרת. והטעם משום דברכות של שבת שהם אתה קדשת ישמח משה אתה אחד לא יפול בהם יפה ערוב של שבת ויו"ט ור"ח כמו שנוכל לומר באתה בחרתנו ואתה יצרת ולכך מניחין וכוללין של שבת באתה בחרתנו ובאתה יצרת ומתחילין בכולן בשל שבת כלומר מזכיר בהן של שבת תחלה. וי"א טעם אחר למה מניחין של שבת ואומרים של יו"ט כדי לפרסם שהוא יו"ט ומזכיר של שבת תחלה לפי שהיא תדירה. ארח"ח

10) נוסח ברכה אמצעית של מוסף לשבת ראש חודש

אתה יצרת עולמך מקדם. כלית מלאכתך ביום השביעי.
אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבתנו מלכנו לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת ותתן לנו ה' אלקינו באהבה שבתות למנוחה וראשי חדשים לכפרה.
ולפי שחטאנו לפניך אנחנו ואבותינו חרבה עירנו ושמם בית מקדשנו וגלה יקרנו ונוטל כבוד מבית חיינו. ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני הדי שנשתלחה במקדשך.
יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספיים כהלכתם, ואת מוספי יום השבת הזה ויום ראש החדש הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור:
וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשורנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו. עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה. ובראשי חדשיכם תקריבו עלה לה' פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם: ומנחתם ונסכיהם כמדובר שלשה עשורנים לפר ושני עשורנים לאיל ועשרון לכבש ויין כנסכו ושעיר לכפר ושני תמידים כהלכתם.
ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג, עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית.
אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו וחדש עלינו ביום השבת הזה את החדש הזה לטובה ולברכה לששון ולשמחה לישועה ולנחמה לפרנסה ולכלכלה לחיים ולשלום למחילת חטא ולסליחת עון.
כי בעמך ישראל בחרת מכל העמים. ושבת קדשך להם הודעת וחוקי ראשי חדשים להם קבעת ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל וראשי חדשים.

11) נוסח ברכה אמצעית של מוסף לשבת

תכנת שבת רצית קרבנותיה, צוית פרושיה עם סדורי נסכיה, מענגיה לעולם כבוד ינחלו, טועמיה חיים זכו, וגם האוהבים דבריה גדולה בחרו, אז מסיני נצטוו עליה, ותצונו ה' אלהינו להקריב בה מוסף שבת כראוי. יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתעלינו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם. ואת מוסף יום השבת הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור: וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימים ושני עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו. עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה. ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג, עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית. אלקינו ואלקי אבותינו רצה במנוחתנו. קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך. שבענו מטובך ושמחנו בישועתך, וטהר לבנו לעבדך באמת. והנחילנו ה' אלקינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בו ישראל מקדשי שמך. ברוך אתה ה' מקדש השבת

12) נוסח ברכה אמצעית של מוסף לראש חודש

ראשי חדשים לעמך נתת, זמן כפרה לכל תולדותם בהיותם מקריבים לפניך זבחי רצון ושעירי חטאת לכפר בעדם. זכרון לכלם יהיו ותשועת נפשם מיד שונא. מזבח חדש בציון תכין ועולת ראש חדש נעלה עליו ושעירי עזים נעשה ברצון, ובעבודת בית המקדש נשמח כלנו ובשירי דוד הנשמעים בעירך האמורים לפני מזבחך. אהבת עולם תביא להם, וברית אבות לבנים תזכור. והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם. ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם. ואת מוסף יום ראש החדש נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור. ובראשי חדשיכם תקריבו עליה לה' פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים: ומנחתם ונסכיהם כמדובר שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש ויין כנסכו ושעיר לכפר ושני תמידים כהלכתם. אלקינו ואלקי אבותינו חדש עלינו את החדש הזה לטובה ולברכה לששון ולשמחה לישועה ולנחמה לפרנסה ולכלכלה לחיים ולשלום למחילת חטא ולסליחת עון. כי בישראל עמך בחרת מכל האומות וחוקי ראשי חדשים להם קבעת ברוך אתה ה' מקדש ישראל וראשי חדשים

13) נוסח ברכה אמצעית של מוסף לפסח

אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבנתנו מלכנו לעבודתך ושמן הגדול והקדוש עלינו קראת. ותתן לנו ה' אלהינו באהבה (לשבת: שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום חג המצות הזה זמן חרותנו (באהבה) מקרא קודש זכר ליציאת מצרים ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו. ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחות לפניך ולעשות חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך. יהי רצון מלפניך ה' או"א מלך רחמן שתשוב ותרחה עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים ותבנהו מהרה ותגדל כבודו. אבינו מלכנו גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו לעיני כל חי וקרב פזורינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ. והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלם בית מקדשך בשמחת עולם, ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם. ואת מוסף יום (לשבת: ואת מוספי יום השבת הזה ויום) חג המצות הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך ע"י משה עבדך מפי כבודך כאמור. (לשבת: וביום השבת וגו')

ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לה': ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבועת ימים מצות יאכל: ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: והקרבתם אשה עלה לה' פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימים יהיו לכם ומנחתם ונסכיהם כמדובר שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש ויין כנסכו ושעיר לכפר ושני תמידים כהלכתם.

אלהינו וא"א מלך רחמן רחם עלינו. טוב ומטיב הדרש לנו. שובה עלינו בהמון רחמיך בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך ככתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו, ושמחנו בתיקונו, והשב כהנים לעבודתם ולוים לשירים לזמרים. והשב ישראל לנויהם. ושם נעלה ונראה ונשתחוו לפניך בשלוש פעמי רגלנו, ככתוב בתורתך שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלהיך במקום אשר יבחר, בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, ולא יראה את פני ה' ריקם, איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך והשיאנו ה' אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון כאשר רצית ואמרת לברכנו. (לשבת: או"א רצה במנוחתנו)

קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שבענו מטובך ושמחנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת, והנחילנו ה' אלהינו (לשבת: באהבה וברצון) בשמחה ובששון (שבת ו) מועדי קדשיך וישמחו בך ישראל מקדשי שמך. ברוך אתה ה' מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים

14) ערוך השולחן אורח חיים סימן תכה סעיף ב

ודע שמעולם תמהתי על הנוסח שלנו שבסוף אתה יצרת שאחר למחילת עון אומרים כי בעמך ישראל בחרת וכו' ושבת קדשך וכו' למה אין אומרים קדשנו במצותיך ותן חלקנו וכו' והנחילנו וכו' וינוחו בו ישראל מקדשי שמך כי בעמך ישראל וכו' והרי כל יום טוב שחל בשבת ור"ה ויוה"כ שחלו בשבת אומרים בסוף הברכה האמצעית נוסח זה שזהו תורף קדושת שבת ולמה לא יאמרו זה בר"ח שחל בשבת ובנוסח ספרד ישנו באמת זה הנוסח ולענ"ד בנוסח אשכנז חסר זה מהדפוס ואני נוהג לאומרה ואין שום טעם שלא לומר זה ולא מצאתי מי שהעיר בזה:

15) סדר רב עמרם גאון סדר ראש חודש

וזו היא תפלת מוסף ר"ח שחל להיות בשבת, אומר אבות וגבורות וקדושת השם. אתה יצרת עולמך מקדם. כלית מלאכתך ביום השביעי. בחרת בנו מכל האומות. ורצית בנו מכל הלשונות. ותתן לנו ה' אלהינו באהבה שבתות למנוחה וראשי חדשים לכפרה. יום רצון לכפר בעדנו. למען נחדל מעשק ידינו. אבל משחטאנו לפניך ה' אלהינו חרבה עירנו. ושמם מקדשנו, וגלה יקרנו. וניטל כבוד מבית חיינו. ואין אנו יכולין לעשות לפניך את קרבנות חובותינו תמידין בבית בחירתך, בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך. ובכך יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעלינו לארצנו ותטענו בגבולנו. ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן, את מוספי שבת וראש חדש הזה נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך. כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך כאמור. וביום השבת וגו' עד על עולת התמיד ונסכה. הזכרנו לפניך מוסף שבת נזכיר לפניך מוסף ראש חדש כאמור. ובראשי חדשיכם תקריבו עולה לה' וגו' עד ושני תמידין כהלכתן אלהינו ואלהי אבותינו חדש עלינו וכו' עד וחוקי ראשי חדשים להם קבעת. אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו כו'. וחותרם בא"י מקדש השבת וישראל וראשי חדשים. ואומר עבודה והודאה, ושים שלום.

16) מחזור ויטרי סימן רלג

אתה יצרת עולמך מקדם כלית מלאכתך ביום השביעי בחרת בנו מכל האומות ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשנו במצותיך וקרבתנו מלכינו לעבודתךך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת. ותתן לנו י"י

אלהינו באהבה שבתות למנוחה וראשי חדשים לכפרה יום רצון לכפר בעדינו ולפי שחטאנו לפניך אנחנו ואבותינו חרבה עירינו ושמם בית מקדשינו ונוטל כבוד מבית חיינו ואין אנו יכולין לעשות חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך. יהי רצון מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו שתעלינו בשמחה לארצינו ותטענו בגבולינו ושם נעשה לפניך את קרבנות תמידין כסדרן ומוספין כהלכתך. את מוספי יום המנוח הזה ויום ראש החדש הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור. וביום השבת שני כבשים בני שנה (תמימים) [תמימים] ושני עשורונים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו. עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה. זה קרבן שבת וקרבן היום נאמר. ובראשי חדשיכם תקריבו עלה ליי' פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים. ומנחתם ונסכיהם כמדובר שלשה עשורונים לפר ושני עשורונים לאיל ועשורון לכבש ויין כנסכו ושעיר לכפר ושני תמידין כהלכתך: אלהינו ואלהי אבותינו חדש עלינו את יום ראש החדש הזה לטובה לברכה לששון ולשמחה לישועה ולנחמה לפרנסה ולכלכלה לריוח להצלה ולהצלחה לחיים לשלום למחילת חטא ולסליחת עון. חדשיהו עלינו לטובה כרוב רחמיך בגלל שמך הקרוי עלינו כמו שנכון זרע אברהם לפניך. יהי רצון מלפניך יי' אלהינו שתהא שבת וראש חדש זה קץ לכל צרותינו. תחילה וראש לכל רווחתינו. וישמחו במלכותיך שומרי שבת וכו'. עד זכר למעשה בראשית: **אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו כו' עד באהבה וברצון שבת קדשך.** ותרצה לפניך תפילת עמוסיך כתמידי יום וכקרבן מוסף כי **בישראל עמך בחרת מכל האומות ושבתות להם נתת וראשי חדשים להם קבעת ברוך אתה יי' מקדש ישראל וראשי חדשים: רצה ומודים כו' :**

17) רמב"ם סדר תפילות נוסח הברכות האמצעיות

אתה יצרת עולמך מקדם כלית מלאכתך ביום השביעי בחרת בנו מכל העמים ורצית בנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבנתנו מלכנו לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת ותתן לנו יי' אלהינו שבתות למנוחה ויום ראש חדש הזה לכפר בעדנו שחטאנו לפניך ומפני חטאינו וכו' עד ומוספים כהלכתך ואת מוספי יום המנוח הזה ויום ראש החדש הזה נעשה ונקריב את קרבנות חובותינו תמידין כסדרן כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך יהי רצון מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו שתחדש וכו' עד לפדות נפשנו רצה נא במנוחתנו וקדשנו במצותיך כו' עד וינוחו במ כל ישראל אוהבי שמך ברוך אתה יי' מקדש השבת וישראל וראשי חדשים.

18) שו"ת תשב"ץ חלק ג סימן כט

תמהה בחתימת אתה יצרת שאין חותמין בה והנחילנו שבת וראשי חדשים כדי שיהא סמוך לחתימה מעין החתימה כמו שעושין בשבת וחולו של מועד. אין בנוסחתינו והנחילנו כלל אלא סוף הברכה הוא מתחיל חדש עלינו את החדש הזה כמו במוסף של חול ומסיים בה וחקי שבתות וראשי חדשים להם קבעת כדי שיהא סמוך לחתימה מעין חתימה והשבת ג"כ חק הוא שנאמר שם שם לו חק ומשפט ודרשו בסנהדרין (נ"ו ע"ב) שבת ודינין במרה איפקיד.

19) לבוש אורח חיים סימן תכה

מוסף של שבת וראש חודש אומר אבות וגבורות וקדושת השם, ואומר אתה יצרת וכולל בה של שבת ושל ראש חודש, ואומר את מוספי וכו', זה קרבן שבת וקרבן ראש חודש כאמור, ובראשי חדשיכם, ישמחו, אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו וחדש עלינו וכו', וחותרם ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל (ב) וראשי חדשים.

20) לבוש אורח חיים סימן תפח סעיף ג

ומתפללין תפלת מוסף ג' ראשונות, אתה בחרתנו וכו', ומפני חטאינו וכו' עד משה עבדיך כאמור, ובחודש הראשון בארבעה עשר יום וכו', ובחמשה עשר יום לחדש וכו' והקרבתם עולה אשה לה' פרים בני בקר שנים ואיל אחד וכו', עד ושני תמידין כהלכתך, וג' אחרונות, ואם הוא שבת מזכיר שבת בכל מקום ואומר מוספי יום השבת הזה ויום חג המצות הזה וכו', ישמחו במלכותך וכו', אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו מלך רחמן רחם עלינו וכו', כן כתב במנהגים [מנהגי פסח עמוד נ]. אבל נ"ל שאין כאן מקומו לומר רצה

במנוחתינו דמה ענין רצון המנוחה אצל מלך רחמן וכו', ונראה לי שיאמר אותו קודם קדשנו וכו', אחר ואמרת לברכנו יאמר אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתינו וקדשנו במצותיך וכו', דגבי קדושה שייך לשון המנוחה כמו בכל השבתות, וכמו שעושין בראש השנה ויום כיפור שאומרים אותו קודם קדשנו, ועוד תינח בתפלת מוסף, בשאר תפלות שחרית ויוצר ומנחה היכא נימריה אם לא קודם קדשנו, דהיינו כשיגיע לומר כאשר רצית ואמרת לברכנו יאמר אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתינו וכו', נ"ל. וחותרם מקדש השבת וישראל והזמנים וכו'.

21 אליה רבה סימן תפח

אך מצינו במוסף דר"ח בשבת שאומרים רצה במנוחתינו וחדש וכו' כמ"ש הלבוש גופיה סי' תכ"ה [ס"ד], ואף שאינו סמוך לקדשנו, וא"כ הוא הדין ביום טוב.

22 השוואה בין הנוסחאות לגבי אמירת "קדשנו במצותיך וכו'" ו"חדש עלינו את החודש הזה וכו'"

נוסח שלנו	נוסח הרמב"ם	נוסח הספרדים [רע"ג]	ערוה"ש וסידור הרב
ישמחו במלכותך וכו'	-----	יהי רצון שתחדש עלינו את החודש הזה לטובה וכו' [נוסח ראש חודש]	ישמחו במלכותך וכו'
רצה במנוחתנו וחדש עלינו ביום השבת הזה את החודש הזה [נוסח ראש חודש עם הזכרת שבת]	יהי רצון שתחדש עלינו את החודש הזה לטובה וכו' [נוסח ראש חודש]	ישמחו במלכותך וכו'	רצה במנוחתנו וחדש עלינו ביום השבת הזה את החודש הזה [נוסח ראש חודש עם הזכרת שבת]
אין אומרים את בקשות השבת	רצה נא במנוחתנו וקדשנו במצותיך [נוסח של שבת]	רצה נא במנוחתנו וקדשנו במצותיך [נוסח של שבת]	קדשנו במצותיך וכו' [נוסח של שבת]

23 נוסחאות שונות בשילוב ענין השבת ב'מעין החתימה' בברכה זו

נוסח שלפנינו	נוסח הרמב"ם	נוסח הספרדים [על פי רב עמרם גאון]	ערוך השלחן וסידור הרב
כי בעמך ישראל בחרת מכל העמים ושבתות להם הודעת וחוקי ראשי להם קבעת [מעין חתימת ראש חודש בשילוב הזכרת שבת]	אין מעין החתימה בכלל אלא מסיים בשל שבת "וטהר לבנו לעבדך באמת".	חדש עלינו...כי בעמך ישראל בחרת. קדשנו במצותיך...והנחילנו ה' א' שבת קדשך. [מעין החתימה מחולקת בין שני הקטעים]	והנחילנו ה' א' שבתות קדשך וינוחו בס כל ישראל מקדשי שמך כי בעמך ישראל בחרת מכל האומות וחוקי שבתות וראש חדשים להם וכו'

24) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד א

גופא, רבי אומר: אין חותמין בשתים. איתיביה לוי לרבי: על הארץ ועל המזון! - ארץ דמפקא מזון. על הארץ ועל הפירות! - ארץ דמפקא פירות; מקדש ישראל והזמנים! - ישראל דקדשינהו לזמנים; מקדש ישראל וראשי חדשים! - ישראל דקדשינהו לראשי חדשים; מקדש השבת וישראל והזמנים! - חוץ מזו. ומאי שנא? - הכא - חדא היא, התם - תרתי, כל חדא וחדא באפי נפשה. וטעמא מאי אין חותמין בשתים - לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות.

25) ספר שבולי הלקט סדר ברכות סימן קסא

הדר אקשי ליה מקדש ישראל והזמנים ושני ליה הדר תו אקשי ליה מקדש ישראל וראשי חדשים דסבר דלמא לא דמו אהדדי דקדושת זמנים תלויה בקריאת בית דין כדכתיב אשר תקראו אותם אתם כתיב ואין בם סימן או אות אחר לעולם אלא קריאת ב"ד בלבד אבל ראשי חדשים קדושתן ברקיע על ידי תולדת הלבנה כדאמ' שכבר קדשוהו שמים ומשום הכי אקשי לי' מינא דסבר לא מצי לשנויי ליה ישראל דמקדשי לחדשים ושניה ליה כדמשני גבי זמנים דראשי חדשים נמי קדושתן תלויה בבית דין כיון דאי בעו מעברא ליה לירחא דאי בעי מחסרי ליה אי נמי אי בעי מעברא ליה לשתא וקרי לניסן אדר ולאיר ניסן אם כן קדושתן על ידי בית דין כמו זמנים והמשכיל יבין.

26) רש"י מסכת ברכות דף מט עמוד א

חוץ מזו ומאי שנא הכא חדא היא - אין כאן אלא ברכת מקדש, שמברך להקדוש ברוך הוא שמקדש השבת והזמנים, אבל מושיע ישראל ובונה ירושלים - תרתי מילי ניהו, ואין כוללים שני דברים בברכה אחת

27) תלמידי רבינו יונה לברכות שם

כלומר, לפיכך אינו חותם מושיע ישראל ובונה ירושלים משום דכל חדא וחדא באנפי נפשה שהרי מצינו כמה פסוקים שמזכיר בהם תשועת ישראל בלבד ואינו מזכיר בהם בנין ירושלים דכתיב ישראל נושע בה' תשועת עולמים ורבים כאלה, ולפיכך דיינינן להו כשתים ואין חותמין בהם, אבל מקדש השבת וישראל והזמנים אע"פ שנראית כשתים ענין אחד הוא שקדושת ישראל תלויה בקדושת השבת וקדושת הזמנים וראשי חדשים תלויה בקדושת ישראל וכיון שתלוי זה בזה כמו קדושה אחת דיינינן ליה.

28) לבוש אורח חיים סימן תכה סעיף ד

ואין לתמוה היאך חותם בשלשה, והרי כבר אמרנו שאין לחתום אפילו בשתים, שאין לעשות המצות חבילות מפני שנראה שהם עליו למשא ולכך כוללם יחד, ואדרבה ראוי ונכון לברך ולשבח על כל אחת בפני עצמה, שאין כאן חבילות כי הכל קדושה אחת היא. והכי פירושו, ברוך אתה ה' מקדש השבת, כלומר השבת מקודש ועומד מפיו יתברך, ואין ישראל צריכין לקדשו כי כל יום שביעי מקודש מעצמו, וע"י שהוא יתברך מקדש השבת קדש את ישראל, דכתיב [שמות ל, יג] אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני יי' מקדשכם, הרי שע"י אות השבת ישראל הם מקודשים, ואח"כ אומר וראשי חדשים, כלומר וע"י ישראל הוא מקדש את הראשי חדשים, שהרי בית דין צריכין לקדש החודש ואינם מקודשים מעצמן, אלא הב"ד מקדשין אותם לקובעם ביום הנראה להם ואפילו מוטעין ואפילו מזידים וכו' [ר"ה כה ע"א], וכן הפירוש במועדים שאומרים מקדש השבת וישראל והזמנים, כי קידוש הזמנים תלוי בקידוש ראשי חדשים באחד לחודש בי' לחודש בט"ו לחודש: